Maurice Pellé (Douai 1863 – Toulon 1924)

Pracovní list úroveň C

Zdroj: Viktor Stretti: Generál M. Pellé, archiv VHÚ.

I. Premiant ve školních lavicích, bystrý a učenlivý v životě

Maurice byl druhým synem Charlese Henriho Josepha Pellého, francouzského vojenského důstojníka v severofrancouzském Douai. Mladý Maurice měl to štěstí, že v rodině panovalo kromě přísné mravní a náboženské výchovy také prostředí podněcující rozvoj chlapcova intelektu a uměleckých vloh. Na střední škole, mj. na věhlasném katolickém gymnáziu St Stanislas v Paříži, bylo již evidentní, že mladý Pellé je talentovaný nejen v matematice, ale i v kresbě. Jeho inteligence jakož i příklad otce ho předurčily ke studiu pařížské Polytechniky, na kterou nastoupil v roce 1882. Již tehdy věděl, že se stane po vzoru otce profesionálním vojákem.

DOK 1: Pořadí absolventů Polytechniky podle dosažených studijních výsledků

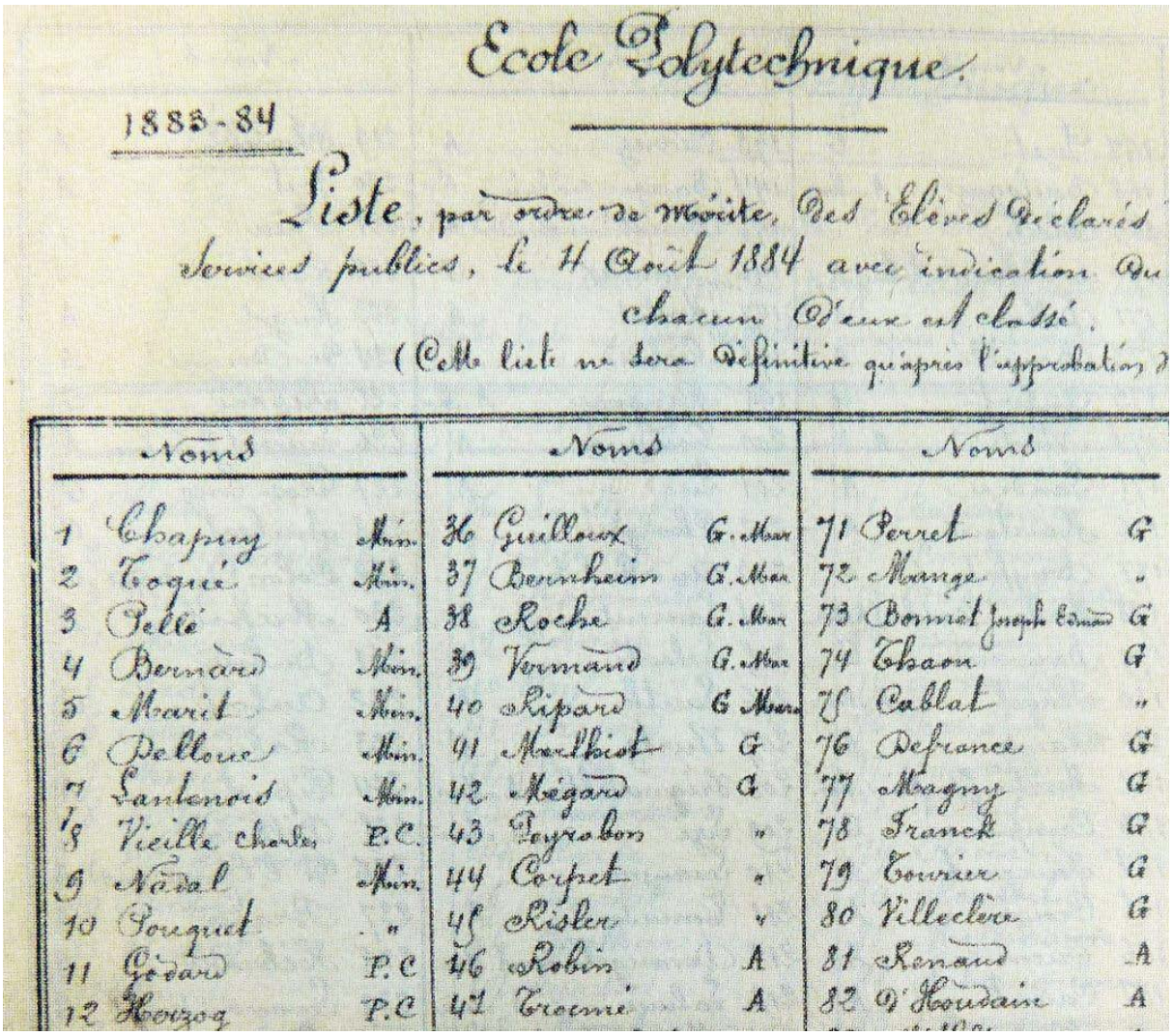

Ecole Polytechnique.

1883-84

Liste, par ordre de mérite, des Élèves déclarés
services publics, le 11 Août 1884 avec indication du
chacun d'eux est classé.
(Cette liste ne sera définitive qu'après l'approbation

Noms		Noms		Noms	
1 Chapuy	Min.	36 Guilloux	G. Mar	71 Perret	G
2 Coqué	Min.	37 Bernheim	G. Mar	72 Mange	"
3 Pellé	A	38 Roche	G. Mar	73 Bonnet Joseph Louis	G
4 Bernard	Min.	39 Vermand	G. Mar	74 Chaon	G
5 Marit	Min.	40 Ripard	G Mar	75 Cablat	"
6 Pellou	Min.	41 Marlhiot	G	76 Defrance	G
7 Lanlenoid	Min.	42 Mégard	G	77 Magny	G
8 Vieille charles	P.C.	43 Poyrabon	"	78 Franck	G
9 Nodal	Min.	44 Corpet	"	79 Courier	G
10 Sorquet	"	45 Risler	"	80 Villeclere	G
11 Godard	P.C	46 Robin	A	81 Renaud	A
12 Herzog	P.C	47 Trocmé	A	82 D'Houdain	A

Zdroj: Pořadí absolventů Pelléova ročníku na Ecole Polytechnique, VHÚ, AM, PP.

- *Z hlavičky seznamu zjisti a napiš školní rok, z kterého pořadník pochází. Porovnej informaci s informačním textem v rámečku a zjisti, kolik ročníků Pellé na Polytechnice studoval. Nápověda: „absolventský ročník“ znamená poslední.*

- *V levém sloupci pořadníku vyhledej Pelléovo jméno a napiš, jaké místo obsadil v žebříčku nejlepších studentů absolventů.*

- *Zamysli se nad významem slova POLYTECHNIKA. Z jakých dvou slovních základů se skládá? Které předměty se mohly, dle tvého názoru, vyučovat na takovém typu vyšší školy?*

Pellé svá studia zakončil na Vysoké škole válečné v Paříži roku 1895. Z této doby pochází jeho originální francouzsko-německý ilustrovaný slovník. Sešit je inspirovaný typem výkladových slovníků, kam si studenti sami mohli na připravená místa vpisovat a vkreslovat své poznámky.

DOK 2: Ukázka z Pelléova ilustrovaného slovníku[1]

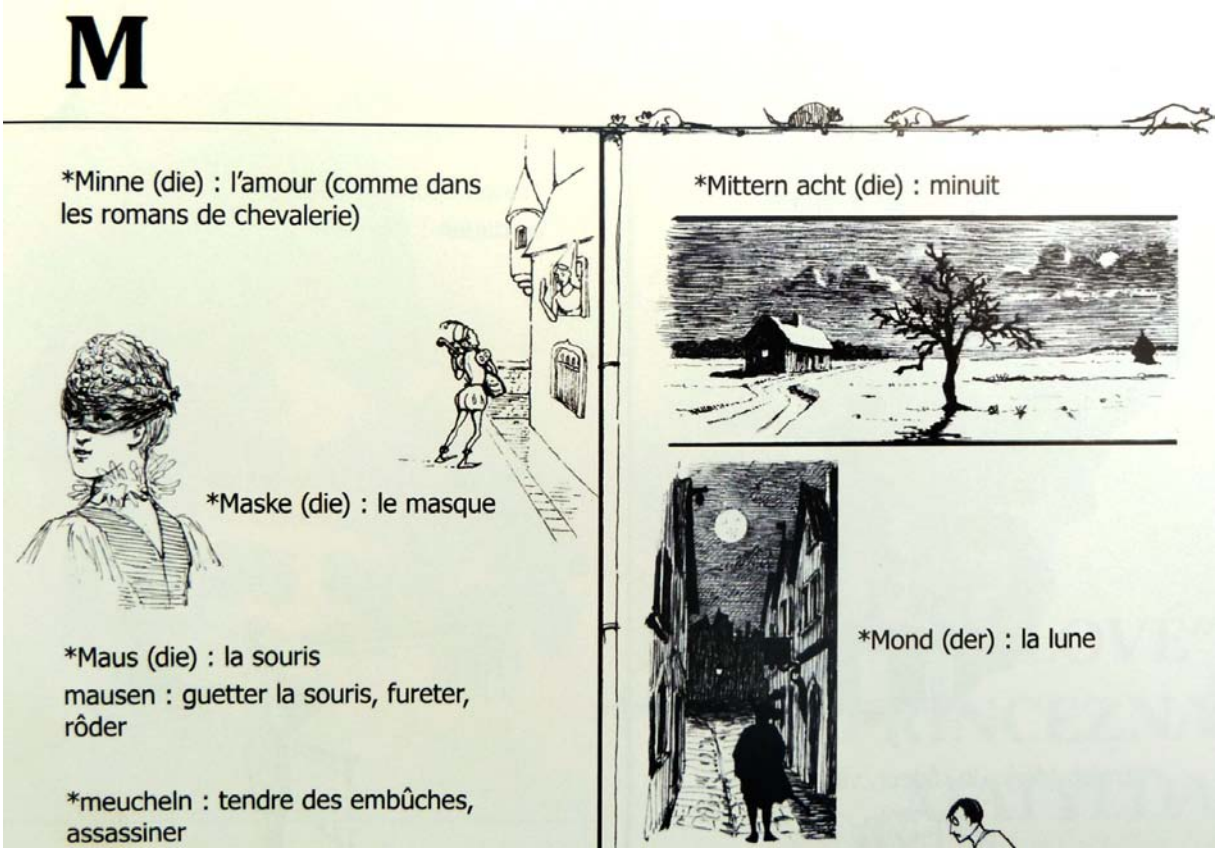

Zdroj: SANDIFORD-PELLÉ, I. *Generál Pellé, obrázkový deník*. Praha: MO ČR, 2010, s. 71.

- *Pozorně si prohlédni kreslený DOK 2 a zamysli se, jaká je hlavní výhoda obrázkových slovníků. K čemu obrázky slouží? Máš nějakou svoji osvědčenou metodu, jak se učíš cizí jazyk?*

- *Důkladně si prohlédni Pellého kresby a zhodnoť je z uměleckého hlediska (levý sloupec: rytířská (dvorná) láska, maska; pravý sloupec: půlnoc, měsíc).*

[1] V pravém sloupci nahoře je nesprávně napsáno slovo „Mittern acht“. Jedná se o kopii z citovaného díla, tedy je ponecháno v publikované podobě. Správná verze slova je ovšem „Mitternacht“.

II. Voják z povolání – Maurice Pellé a „Velká válka“

V lednu 1871 bylo ve francouzském Versailles vyhlášeno Německé císařství, korunu zde přijal Vilém I. Na pařížském bulváru Champs-Élysées pochodovali manifestačně pruští vojáci… Mladý Maurice, syn francouzského brigádního generála, patřil ke generaci, jež považovala za svou povinnost odčinit pokoření z prusko-francouzské války. Z pařížské Polytechniky přešel Pellé na Aplikační dělostřeleckou školu do Fontainebleau. Po jejím absolvování (1886) se stal velitelem dělostřeleckého pluku a obdržel hodnost nadporučíka. Pro svou inteligenci, bystrý úsudek a morální kvality si ho vybral budoucí maršál Joseph Joffre za ordonančního důstojníka. Po vypuknutí 1. světové války byl Pellé povolán na samý vrchol vojenské hierarchie velení – do generálního štábu. Zde dosáhl povýšení na brigádního generála a v roce 1918, pro své zásluhy na frontě, byl jmenován divizním generálem.

DOK 3: Generál Joffre o Pellém, jeho podřízeném na generálním štábu v Chantilly

Pellé byl člověk nejbystřejšího a nejdůmyslnějšího rozumu, s nímž jsem se snad v životě setkal. Byl nadán zázračnou pracovitostí, oddaností, která snesla každou zkoušku, širokým rozhledem a důvtipem, jenž ze skvělého důstojníka dělal zároveň obdivuhodného diplomata.

Zdroj: JOFFRE, J. *Paměti maršála Joffrea, II*. Praha, 1933, s. 353.

- *Vypiš, jaké Pelléovy vlastnosti generál Joffre v textu vyzdvihuje.*

- *Pro jakou další funkci, krom vojenského důstojníka, by se podle Joffrea Pellé hodil?*

DOK 4: Brigádní generál Pellé, velitel 153. divize, na frontě v dubnu 1917 (druhý zleva)

Zdroj: Pellé v zákopech, duben 1917, VHÚ, AM, PP.

… Pět hodin jsem pochodoval [Pellé, pozn. autora], abych viděl zákopy. Vrátil jsem se s blátem až za ušima. (…) Vstoupil jsem do spojovací chodby plné vody, dělal jsem akrobata, abych se smočil co nejméně. To trvalo do té doby, než jsem uklouzl a voda mi natekla vrchem do holínky; mlaskala při každém kroku. Pak už jsem plaval v tekutém bahně až do návratu [na velitelského stanoviště, pozn. autora]. Ale já jsem se po skončení promenády umyl a převlékl. Pomyslete, jak vypadají ti, kteří čtyři – pět deštivých dnů neopustí zákopy a spí v díře!!

Zdroj: SANDIFORD-PELLÉ, I. Op. cit., s. 146. [Upraveno]. (Původní zdroj: Osobní dopis generála Pellého z 15. října 1917.)

DOK 5: Rozkaz, který vydal Pellé své jednotce 13. dubna 1917

… Zítra zaútočíte. (…) Jedná se o to, zvítězit takovým způsobem, aby se nepřítel už nemohl vzchopit… a aby se jeho ústup, započatý na řece Sommě a Oise, proměnil v definitivní. Vpřed **děti**, ať žije 153. divize!

Zdroj: THOMASSON, R. *Le Général Pellé.* Paris: Gauthier-Villars, 1933, s. 56.

- *Prohlédni si fotografii a přečti text k DOK 4. Vyznač na fotografii generála Pellého a popiš svými slovy, jak vypadá. Představ si sám sebe v pozici francouzského vojína a napiš krátký dopis domů (4–8 vět) o životních podmínkách v zákopu a o vztazích obyčejných vojáků s velitelským sborem.*

- *Koho má Pellé na mysli v poslední větě ukázky DOK 4? Porovnej ji s oslovením „vpřed děti“ z DOK 5. Vyčteš mezi řádky, jakým byl Pellé velitelem, když se zajímá o podmínky svých podřízených a oslovuje je takovým způsobem?*

III. Diplomat ve službách Francouzské republiky

V letech 1909–1912 vykonával Pellé funkci francouzského vojenského atašé v Berlíně. K tomuto úkolu ho předurčovalo jeho taktní vystupování, umění komunikace, schopnost předvídat a kriticky analyzovat události a samozřejmě jeho výborná znalost němčiny. Díky svému společenskému rozhledu a perfektnímu vzdělání brzy pronikl mezi vyšší kruhy berlínské společnosti; s německým císařem udržoval korektní vztahy a byl jím zván na četné společenské akce (mj. na hon lesní zvěře). Po tzv. Marocké krizi (1911) sledoval Pellé ostřížím zrakem změny v německém zákonodárství ve prospěch zbrojení, tj. přípravu císařské armády na válku, a referoval o tom do své vlasti, přičemž se ukázal jako vynikající prognostik příštích událostí.

DOK 6: Role vojenského atašé

Atašé musí pozorně sledovat tisk, zprávy z jednání vlády, rozpravy v parlamentu… a musí zasvěceně analyzovat obsah vojenských zákonů. A nejen to, měl by proniknout do smýšlení vojenských kruhů, odhadnout reakce veřejnosti.

Rozdíl je v tom, že špionáž je nepřátelská činnost, kdežto vojenští atašé jsou součástí diplomatického zastoupení [tj. osob pod vedením velvyslance, pozn. autora]. Špionáž je cílena proti hospodářským a vojenským zájmům druhé země. Zpravodajství vojenských atašé má pouze zjistit stav věcí.

Zdroj: BŘACH, R. *Generál Maurice Pellé. První náčelník hlavního štábu*. Praha: MO ČR, 2007, s. 26.

- *Z jakých veřejných zdrojů čerpá vojenský atašé, když podává zpravodajství?*

- *Jaký je rozdíl mezi špionáží a hlášením vojenského atašé? Co je cílem každého z nich?*

DOK 7: Pellé analyzuje situaci v Německu ve zprávě R. Poincarému dne 26. května 1912

Opakuji, že podle všech známek si většina Němců přeje mír… Jsem přesvědčen, že stoupenci války patří dnes ještě k menšině. Chtěl bych však upozornit na známky toho, že situace se může v jisté chvíli změnit velice rychle…

Příležitost, roznětka, která by zapálila sud prachu, se může zrodit z jakéhokoliv incidentu mezi Francií a Německem, či z příčiny vnější, jako je krize na Balkáně. Ještě spíše může povstat z neobratné a brutální diplomacie, která je vystavena různým tlakům a od níž se očekává konfrontace.

(…) Podle této hypotézy [po odhlasování nového německého branného zákona] (…) rozum přikazuje, abychom se bez povyku dali do díla a byli do uplynutí této lhůty [tj. do jednoho roku] co nejlépe připraveni z hlediska vojenského, vládního, diplomatického i finančního.

Zdroj: POINCARÉ, R. *Au service de la France. Neuf années de souvenirs, I.* Paris, 1926–1933, s. 135–136.

- *Jak charakterizuje Pellé německé většinové veřejné mínění ve vztahu k přípravě na válku?*

- *V jakých dvou možných příčinách vidí Pellé příležitost k rozpoutání války mezi Německem a Francií?*

- *Vyhledej v učebnici dějepisu, co rozumíme pod pojmem „balkánská krize“. K jakému konfliktu došlo na Balkáně v letech 1912–13? Vysvětli, proč se Balkánu přezdívalo „sud se střelným prachem?“*

- *Dolož správnost Pellého prognózy o místě rozpoutání konfliktu, který nakonec vyústil v 1. světovou válku (použij svých dějepisných znalostí, učebnici dějepisu a dějepisný atlas).*

- *Jaká opatření Pellé navrhuje francouzské vládě v reakci na válečnou politiku Německa?*

IV. V čele francouzské vojenské mise v Československu

27. října 1918 přijal rakousko-uherský ministr zahraničí požadavky amerického prezidenta Wilsona na sebeurčení národů habsburské monarchie. To vyvolalo o den později národní manifestace a demonstrace a v Praze bylo vyhlášeno Československo. 11. listopadu bylo vyhlášeno příměří na západní frontě. Tím si Francie, jako vítězný stát a nejsilnější představitel Dohody, otevřela cestu k mírovým jednáním s poraženými státy a ke spolupráci se státy nově vznikajícími jako např. Československo, Polsko aj. Do Československa byli povolaní vojenští experti, tzv. Francouzská vojenská mise, aby pomohli vybudovat vojsko a vyškolit domácí, tj. čs., důstojnický sbor. Vedoucím této mise se stal generál Maurice Pellé.

DOK 8: Pellé se ujímá svého úkolu v Československu

OSOBNÍ VĚSTNÍK

ČS. MINISTERSTVA NÁRODNÍ OBRANY.

Ročník II. Vydáno dne 22. února 1919. Číslo 14.

Generál Pellé náčelníkem čs. hlavního štábu.

Na základě dohody mezi vládou Republiky Francouzské a mezi vládou Republiky Československé vykonávati bude generál Pellé, počínaje dnem 17. února t. r., úřad náčelníka hlavního štábu branné moci československé, podléhaje při tom ministru Národní obrany, současně pak jest zástupcem maršála Foche, vrchního velitele spojeneckých vojsk.

Čís. jedn. 173 N. o. pres./parl. z roku 1919.

Zdroj: BŘACH, R. Op. cit., s. 73.

- *Do jaké funkce je jmenován generál Pellé a od kdy ji má vykonávat?*

- *Pellé byl podřízen hned dvěma osobám. Které to byly a jaké instituce zastupovaly?*

- *Pelléovo dvojí podřízení bylo delikátní situací. Dokázal bys formulovat v čem? Mohlo v jeho osobě docházet ke střetům zájmů? Jakých a koho proti komu?*

- *Vyhledej na webu ministerstva obrany, kdo dnes zastává funkci náčelníka generálního štábu. Jakou má hodnost?*

DOK 9: Pellé refereruje v dopise Clemenceauovi o krizi v důstojnickém sboru čs. armády, 20. února 1919

Une crise profonde agite les officiers de l'armée tchéco-slovaque. C'est la grosse question du moment, la plus difficile à résoudre sans doute parmi celles qui intéressent la future organisation de l'armée.

Pendant la guerre, ces officiers ont combattu dans les deux camps: les uns, ceux qu'on appelle les "Légionnaires" sont rentrés dans le pays avec l'auréole de la victoire. Libérateurs de la patrie opprimée, toute la popularité va à eux, surtout aux officiers des régiments " français", c'est-à-dire à ceux qui portent notre uniform et ont combattu sur notre front.

Par contre, les officiers d'origine tchèque, qui sont restés jusqu'au bout dans les rangs de l'ancienne armée autrichienne, ont subi la dépression d'une effroyable débâcle. Restés au service, ils y sont en butte aux attaques et aux suspicions de tous. Les soldats ne les saluent pas dans la rue. Les officiers " légionnaires" réclament leur expulsion de l'armée (tout au moins celle du plus grand nombre d'entre eux). Les hommes politiques ne sont pas mieux disposés en leur faveur. Un Ministre faible, qui écoute le dernier qui lui parle, semble tantôt les sacrifier et tantôt les défendre.

Pourtant ces officiers constituent, au point de vue du nombre, la majorité du cadre actif; il y a parmi eux de bons éléments, même des éléments de valeur.

… Za války bojovali důstojníci v obou táborech. Jedni, tj. legionáři, se vracejí do země s aureolou vítězství. Jako osvoboditelé vlasti sklízejí veškerou popularitu, zejména důstojníci „francouzských pluků“, tj. ti, kdo nosí francouzskou uniformu a bojovali na naší frontě. Naproti tomu důstojníci českého původu, kteří zůstali až do konce v řadách bývalé rakouské armády, zažili depresi z otřesného debaklu. Pokud zůstali ve službě, jsou vystaveni útlakům a podezřením ode všech. Legionářští důstojníci žádají jejich vyloučení z armády. Politici jim nejsou lépe naklonění… Jenže tito důstojníci představují ve svém počtu většinu aktivního důstojnictva. Jsou mezi nimi dobří jednotlivci, dokonce hodnotní.

Zdroj: BŘACH, R. Op. cit., s. 78–79. (Původní zdroj: Rapports MMF 1918-1923, 1919, SHAT 7N 3094.)

- *S pomocí učebnice dějepisu či internetu zjisti, jakou státní funkci zastával adresát Pellého dopisu.*

- *O jakých dvou typech důstojníků je ve zprávě řeč? Jak jsou vnímaní veřejností první a jak ti druzí z nich? Proč myslíš, že legionáři žádají jejich vyloučení z armády?*

- *Je logické, že po rozpadu rakouské armády trpěl nově vzniklý čs. stát akutním nedostatkem důstojníků. Ti byli totiž z velké části Rakušané a jako takoví tedy nepřijatelní v čs. armádním sboru. Jak Pellé v závěru textu charakterizuje tyto bývalé císařsko-královské důstojníky* ***českého původu****? Zdá se, že by s nimi (s některými z nich) náš francouzský generál při rekonstrukci armády rád počítal. Proč? Pro jejich kvality osobní (vlastenecké apod.) či profesní? Zdůvodni svoji úvahu.*

Na podzim roku 1918 byla sice podepsána příměří s R-U a Německem, ale v Evropě nebylo zdaleka dobojováno. Zejména tzv. nástupnické státy vzniknuvší rozpadem habsburské monarchie se musely prosadit a uhájit své hranice. Pellé „seděl na dvou židlích" – musel balancovat mezi zájmy Dohody, resp. Francie, a právě vzniklého Československa, kde byl v případě války z pověření prezidenta Masaryka jmenován vrchním velitelem ozbrojených sil. Jako takový se vyznamenal ve válce o Slovensko a v konfliktu o Těšínsko.

DOK 10: Jmenování Pellého z rukou prezidenta republiky v reakci na vpád vojska bolševické Maďarské republiky rad na území Slovenska

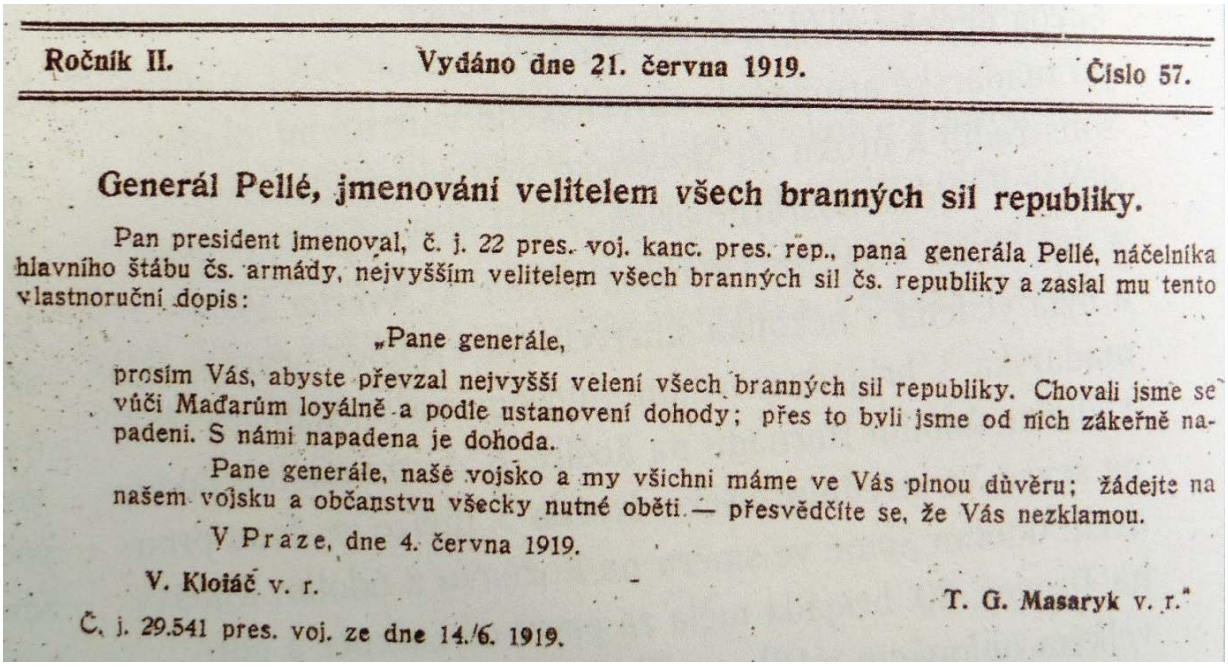

Ročník II. Vydáno dne 21. června 1919. Číslo 57.

Generál Pellé, jmenování velitelem všech branných sil republiky.

Pan president jmenoval, č. j. 22 pres. voj. kanc. pres. rep., pana generála Pellé, náčelníka hlavního štábu čs. armády, nejvyšším velitelem všech branných sil čs. republiky a zaslal mu tento vlastnoruční dopis:

„Pane generále,

prosím Vás, abyste převzal nejvyšší velení všech branných sil republiky. Chovali jsme se vůči Maďarům loyálně a podle ustanovení dohody; přes to byli jsme od nich zákeřně napadeni. S námi napadena je dohoda.

Pane generále, naše vojsko a my všichni máme ve Vás plnou důvěru; žádejte na našem vojsku a občanstvu všecky nutné oběti — přesvědčíte se, že Vás nezklamou.

V Praze, dne 4. června 1919.

V. Klofáč v. r. T. G. Masaryk v. r."

Č. j. 29.541 pres. voj. ze dne 14./6. 1919.

Zdroj: BŘACH, R. Op. cit., s. 110.

- *Do jaké funkce byl Pellé jmenován a kým? Kdo myslíš, že je za mírových podmínek tímto velitelem (vycházej ze znalostí z občanské výchovy)?*

- *Jmenování podepsal ministr národní obrany a prezident republiky. Z dokumentu zjisti jejich jména.*

- *Uveď, kdo byl napaden (2 subjekty) a kým (1 subjekt). Dokaž citací z dokumentu úzkou vojenskou spolupráci Československa s Dohodou a připravenost čs. národa nést oběti.*

- *Válka o Slovensko trvala od konce května do 30. června 1919. Dohoda sice vojensky nezasáhla, ale vynutila si ultimativní zastavení bojů a jednání s Maďary (vedené Pellém za Československo). U každého „VÝROKU“ rozhodni, zda představuje „ZÁJEM“ Dohody či spíše Československa.*

VÝROK	**ČÍ ZÁJEM (Dohoda/ČSR)**
• Zabránit bolševizaci střední Evropy	
• Udržet celistvost ČSR podle hranic stanovených mírovou konferencí	
• Upravit hranice na Slovensku tak, aby bylo zachováno železniční spojení	
• Nenechat ČSR padnout, ale udělit mu lekci, že obsadilo část Maďarského území v dubnu 1919 na vlastní pěst	
• Pokud to bude možné, zvětšit území ČSR na úkor Maďarska	
• Posílit svůj politický vliv ve střední Evropě a využít nových spojenců k omezení vlivu Německa	
• Příliš si neznepřátelit „poražené“ Maďarsko, které by se mohlo stát pro západní spojence budoucím partnerem ve střední Evropě	

Poté, co skončila válka o Slovensko (červen 1919), prožíval Pellé období velké popularity ze strany čs. veřejnosti. Čs. armáda prokázala pod generálovým velením svoji bojeschopnost a získala znovu čest. Pellé toho hodlal využít při prosazování své koncepce stálé čs. armády (tzn. důstojníci a pravidelně obměňovaní branci) jako součásti aliančního vojska Spojenců. Tomu hodlal přizpůsobit nový branný zákon ČSR (1920). Ten sice obsahoval formulku, že je „vybudován na podkladě miličním" (což prosadili socialisté), ale zabezpečil stálou armádu tím, že přechodně stanovil dvouletou, později osmnáctiměsíční vojenskou službu.

DOK 11: Pellé Clemenceauovi o antimilitaristických tendencích v Československu, 20. prosince 1919

Za rakousko-uherského režimu se v Čechách považovala armáda za nástroj habsburského útlaku. Vůdčí myslitelé, jako profesor Masaryk a jeho žáci, nebo současný ministr národní obrany Klofáč, vyznávali doktríny otevřeně pacifistické a antimilitaristické… Záhy po převratu [28. října 1918] slíbila vláda, že národní obrana bude spočívat na miličním systému.

Zdroj: BŘACH, R. Op. cit., s. 150. (Původní zdroj: SHAT 7 N 3098.)

DOK 12: Pellého úvaha o roli ČSR v aliančním systému Spojenců, 23. října 1920

ČSR lze považovat za základnu, o níž se opírá ve střední Evropě – organizované podle jednotlivých mírových smluv – veškerá spojenecká politika, Francie zvláště… Československo, izolované ve středu Evropy a ohrožené obklíčením, může uniknout porobení a zotročení ze strany Německa jenom, když se věrně a opravdově ztotožní s politikou Spojenců.

Zdroj: BŘACH, R. Op. cit., s. 150. (Původní zdroj: SHAT 7N 3109.)

- *Proč podle DOK 11 armáda pozbyla důvěry občanů?*

- *Cituj dva stoupence čs. antimilitarismu z DOK 11. Jaký systém národní obrany měl po převratu nahradit c. k. armádu? Co termín znamená? Pracuj s výkladovým slovníkem nebo hledej na internetu.*

- *Porovnej DOK 11 a 12 a vyslov závěr, zda byl Pellé příznivcem miličního systému nebo stálé armády.*

- *Jaké nebezpečí podle Pellého nově vzniklé republice hrozí? Jaké je, podle Pellého, jediné smysluplné východisko z tohoto nebezpečí?*

- *Pellého pohled nás vybízí k otázce: jaký užitek bude mít ČSR a jaký Spojenci, resp. Francie, „když se Československo věrně a opravdově ztotožní s politikou Spojenců“?*

SPOJENCI	*ČSR*
……	……

DOK 13: Pellé o hranicích a možné strategické obraně ČSR, 20. prosince 1919

Tvar území je stejně nepříznivý jako okolnosti politické. Jedná se o územní pás [rohlíkovitého tvaru], jehož délka se blíží 1000 km (více jak vzdálenost mezi Prahou a Paříží). Šíře nepřekračuje 150 km u Brna a 100 km východně od Košic. Všechny síly tvoří vlastně kryt hranic a je snadné se dovtípit, s jakými obtížemi se setká problém strategického rozvinutí [vojska v prostoru].

Zdroj: BŘACH, R. Op. cit., s. 151. (Původní zdroj: SHAT 7N 3098.)

Zdroj: *Europe After World War One.* http://modernworldhistory2010.wikispaces.com/World+War+One. [17. 12. 2014]. Upraveno.

- *Na základě DOK 12, 13 a přiložené mapy poválečné Evropy po roce 1918 argumentuj vlastními slovy, proč Pellé obhajoval stálou a moderní čs. armádu, která by mohla operovat i mimo území ČSR v koordinaci se Spojenci. V čem se mu zdál nepříznivý tvar území ČSR, jakož i „okolnosti politické“ (tj. vztah se sousedními státy)?*

Svůj pročeskoslovenský postoj vyjádřil Pellé na jaře 1920, když se zodpovědně rozhodl velet za každou cenu čs. vojsku v hrozícím československo-polském konfliktu o Těšínsko. Tímto gestem riskoval nepřízeň svého nadřízeného maršála Ferdinanda Foche, jakož i francouzské vlády. Konflikt se nakonec vyřešil diplomaticky v době, kdy Polsko bojovalo o svou vlastní existenci poté, co sovětské vojsko zatlačilo polskou armádu až k Varšavě. Konečným výrokem bylo v červenci 1920 k ČSR přičleněno Karvinsko a košicko-bohumínská dráha.

DOK 14: Pellé maršálu Fochovi o eventualitě česko-polského vojenského konfliktu, 23. května 1920

I když Vám může připadat česko-polská válka málo pravděpodobná, (…) začíná tato možnost stále více zaměstnávat vládu a veřejné mínění… Co se mě osobně týče, rozhodl jsem se v krajním případě využít poskytnutou možnost [francouzských důstojníků rozhodnout se na vlastní riziko sloužit ve službách cizího státu poté, co požádají francouzské nadřízené o dovolenou] a zůstat v případě konfliktu ve službách čs. armády.

Zdroj: BŘACH, R. Op. cit., s. 180. (Původní zdroj: SHAT 7N 3103.)

DOK 15: Maršál Foch generálu Pelléovi, 12. června 1920

Francouzská vláda by nemohla připustit, aby v případě československo-polského konfliktu (…) důstojníci francouzské mise byli oprávněni (ve stavu dovolené) řídit vojenské operace ČSR (našeho spojence) proti Polsku (našemu spojenci). Zdá se, že pokud by k takovému konfliktu došlo, jediným řešením by **naopak** bylo souběžně stáhnout naše vojenské mise z Československa i Polska.

Zdroj: BŘACH, R. Op. cit., s. 180. (Původní zdroj: SHAT 7N 3103.)

- *Pro jakou možnost se Pellé rozhodl v případě vypuknutí války mezi ČSR a Polskem? Jaká rizika z toho pro něho vyplývala?*

- *Z jakého důvodu maršál Foch neschvaluje Pellého kličku ve vojenském služebním zákoně? Co naopak navrhuje?*

- *Potom, co jsi poznal, jaká byla krizová situace v čs. důstojnickém sboru, uvažuj, co by znamenal odchod francouzské vojenské mise, tj. většiny vysokých důstojníků, z ČSR těsně před vypuknutím hrozící války.*

V. Dvě vlasti: „matka a dcera“ a svatba

Generál Pellé stál, coby náčelník hlavního štábu, v čele francouzské mise v Československu od počátku roku 1919 do konce roku 1920, tzn. téměř dva roky. Jako voják a diplomat plně pochopil své jedinečné postavení v ČSR, tj. prostředníka mezi čs. prezidentem (resp. ministrem národní obrany) a francouzským vojenským velením (resp. francouzskou vládou a maršálem Fochem). Pellé několikrát mírně překročil své kompetence a to ve prospěch Československa, lépe řečeno ve snaze vybudovat dobré jméno Francii a její vojenské misi v čs. veřejném mínění. Měl pro to i osobní důvody. Po svém příchodu do Prahy se totiž seznámil s Jarmilou Braunerovou, s kterou se roku 1921 oženil.

Pellé slavil v Československu hned dvojí „triumf“: první po uhájení slovenských hranic ve válce s Maďarskem (červen 1919), druhý po urovnání sporu o Těšínsko (červenec 1920), kde se osobně angažoval do té míry, že riskoval rozepře s francouzským hlavním štábem. V té době Pellé „čaroval“: díky těšínské krizi se mu podařilo prosadit branný zákon, který zabezpečoval stálý sbor důstojnictva čs. armády se stálým počtem vojáků, tj. obměňovaných branců. Na základě tohoto zákona pak vznikla první československá vojenská akademie[2], která zahájila od října 1920 řádnou výuku s cílem vychovat domácí vysoké důstojníky. I přes kolísavou politiku francouzských vlád k ČSR (roku 1920 – změna kurzu v reakci na bolševické nebezpečí) Pellé pevně trval na svém názoru, že Československo je a musí být pro Spojence klíčový partner ve střední Evropě.

DOK 16: Pellé přítomen při hlasování o branném zákoně v parlamentu ČSR, 19. března 1920, projev Františka Udržala[3]

Považuji za svou povinnost poděkovati vřele duševnímu tvůrci naší branné moci i předložení vládní předlohy zákona, velikému synu sesterské republiky Francouzské, našemu šéfu generálního štábu Pellému.

… Veliký voják jest jistě nepřítelem dlouhého mluvení… a kdyby dobře rozuměl, kdyby již dnes ovládal tak naši řeč, opravil by mne a řekl by, že není přítelem českého národa, nýbrž že se cítí celým svým srdcem upřímným Čechoslovákem, jak to obyčejně říká.

Zdroj: *Těsnopisné zprávy o schůzích Národního shromáždění československého*, svazek IV, 132. schůze. Praha: PSPČR, 1920, s. 3957.

- *Jak poslanec František Udržal označil Pellého v souvislosti s „naší brannou mocí a vládní předlohou zákona“?*

- *O jakém vztahu Pellého k Československu vypovídá Udržalova řeč? Kým se podle něho „cítí“ Pellé být?*

[2] Byla založena v Hranicích, kde de facto navázala na činnost c. k. vojenské akademie.
[3] František Udržal byl do konce Velké války poslancem rakouské říšské rady, poté čs. parlamentu. V letech 1921–1925 se stal ministrem národní obrany a na přelomu 20. a 30. let byl předsedou vlády ČSR.

DOK 17: Děkovný dopis frekventantů prvního kurzu vyšších důstojníků adresovaný gen. Pellému

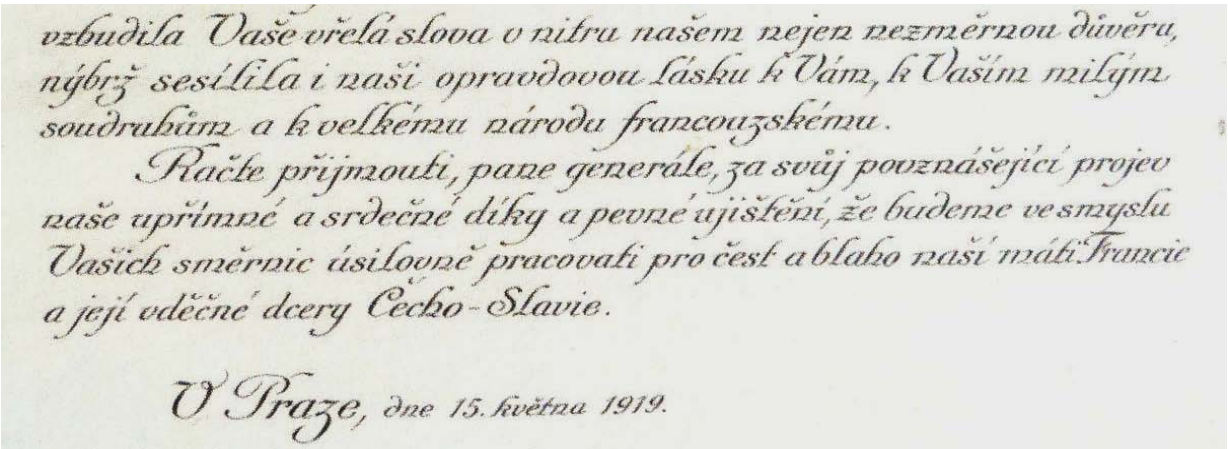

vzbudila Vaše vřelá slova v nitru našem nejen nezměrnou důvěru, nýbrž sesílila i naši opravdovou lásku k Vám, k Vašim milým soudrubům a k velkému národu francouzskému.

Račte přijmouti, pane generále, za svůj povznášející projev naše upřímné a srdečné díky a pevné ujištění, že budeme ve smyslu Vašich směrnic úsilovně pracovati pro čest a blaho naší máti Francie a její vděčné dcery Čecho-Slavie.

V Praze, dne 15. května 1919.

Zdroj: Dopis Pelléovi od účastníků prvního důstojnického kurzu, VHÚ, AM, PP.

- *Pellé dokázal své vojáky očividně nadchnout. Povšimněte si, jakým způsobem čs. důstojníci vyjadřují loajalitu svému generálovi a jak označují Francii a svou rodnou zem (!). Cituj z dokumentu.*

Starý mládenec Pellé se záhy po svém příchodu do Prahy zakoukal do Jarmily Braunerové (nar. 1889), neteře české malířky Zdenky Braunerové. Pellé, známý svým smyslem pro kulturu a umění, se totiž často vyskytoval ve společnosti umělců jako např. Muchy, Kupky, Švabinského, Mařatky aj. Mladá Jára rovněž patřila do této společnosti, kde okouzlovala přítomné svým půvabem a zpěvem. V roce 1920 se už jednalo o vážnou známost. Svatba s Járou Braunerovou se konala na jaře 1921 v Praze, kdy byl již Pellé vyvázán z čs. služeb a působil jako francouzský vyjednavač v Turecku. Několik měsíců nato se jim narodila dcera Maryška.

DOK 18: Jarmila Braunerová kolem roku 1920

Zdroj: Mladá Jarmila Braunerová, VHÚ, AM, PP.

Budeš mi pomáhat svým půvabem a všemi vlastnostmi, které máš. Jako paní domu a jako žena učiníš francouzské sídlo příjemné a obdivované.

Zdroj: SANDIFORD-PELLE, I. Op. cit., s. 157.

- *Na základě fotografie a textu DOK 17 napiš, jak si Pellé představoval roli své budoucí manželky Járy.*

DOK 19: Svatba Maurice Pellého a Járy Braunerové

Zdroj: Svatba Maurice Pellého a Járy Braunerové, VHÚ, AM, PP.

- *Z informačního textu v rámečku zjisti, kdy a kde se svatba konala. Kolik let bylo ženichovi a kolik nevěstě?*

- *Znáš ze svého okolí nějaký pár s podobným věkovým rozdílem? Znáš nějaký smíšený (mezinárodní) manželský pár? Jaké mohou být výhody či nevýhody takových sňatků? Uvažuj a diskutujte se spolužáky.*

V prosinci 1920 byl Pellé francouzskou vládou povolán do Paříže, kde mu bylo sděleno, že ke konci roku má po dohodě s čs. vládou složit svou funkci náčelníka generálního štábu. Zdá se, že náš generál se ukázal být v očích francouzské vlády až příliš srostlý s čs. prostředím, a potřeboval tedy změnu. Navíc ho čekal nelehký úkol francouzského vyjednavače v Turecku (1921–23), s nímž se stále nedařilo uzavřít mírovou smlouvu. To se podařilo až roku 1923 ve švýcarském Lausanne, přičemž byl Pellé jedním ze signatářů.

DOK 20: Slavnost pořádaná E. Benešem u příležitosti odchodu Pellého z ČSR, 30. prosince 1920

Když mluvil [Beneš] o vztazích mezi Francií a ČSR, řekl příznačně, že souručenství musí spočívat na přátelství a názorové shodě, které Pellé zosobňoval. Ministr národní obrany gen. Husák působivě prohlásil: „Úkolem vojáků je dobývat… Vy jste dobyl něco, co se v kariéře generálů vyskytuje vzácně. Vy jste získal duši národa“.

Zdroj: Srov. BŘACH, R. Op. cit., s. 199.

- *Připomeň si, jakou státní funkci zastával Eduard Beneš ve 20. letech 20. století.*
- *Jak Beneš charakterizoval v DOK 19 roli Pellého ve vztazích Francie a ČSR?*
- *Podle gen. Husáka se Pelléovi podařilo dobýt něco „vzácného“. Co to bylo? Co tento symbol vyjadřuje? (Porovnej s předchozími texty dokumentů, které jsi četl.)*

DOK 21: Poslední pozdrav čs. vojákům pronesený v češtině (!) Pellém před odjezdem do Paříže, 1. ledna 1921

Bylo mi ctí být vaším velitelem… Vaše vlast se stala mou druhou vlastí… Ať žije Československá republika! Ať žije prezident Masaryk! Nazdar, bratři!

Zdroj: Srov. BŘACH, R. Op. cit., s. 199.

- *Jakým přívlastkem Pellé označuje čs. vlast? O čem to svědčí?*

VI. Shrnutí

- *Na základě schématu (viz níže) doplň a vysvětli, jaké dva **státy** měly na Maurice Pellého (MP) vliv. Do každé elipsy doplň alespoň dvě **osobnosti**, pod jejichž pravomoc (velení) Pellé spadal. Vysvětli, proč je Pellé ve schématu vystižen průnikem elips.*

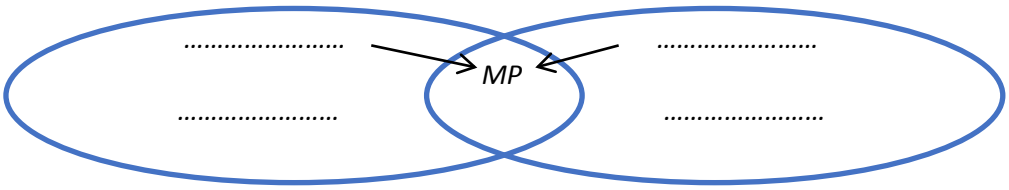

- *Do přiložené tabulky doplň do každého sloupce správně alespoň tři vlastnosti a dvě působiště, resp. bojiště, vystihující generála Pellého (některé vlastnosti se mohou opakovat).*

Voják	Diplomat
… …	… …
… …	… …
…	…

- *Zamysli se a napiš, proč byl právě Pellé nejvhodnějším kandidátem na šéfa francouzské mise v ČSR (nápověda: hledisko profesionální, jazykové, mravní).*

- *V krátké úvaze dokaž na základě právě nabytých poznatků pravdivost Pelléova výroku: „Vaše vlast se stala mou druhou vlastí… Ať žije Československá republika!“*

© Spolek ČŠBH. Licence CC BY-NC-ND http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/ Projekt byl podpořen Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v rámci dotačního Programu na podporu činnosti nestátních neziskových organizací působících v oblasti předškolního, základního a středního vzdělávání v roce 2014.